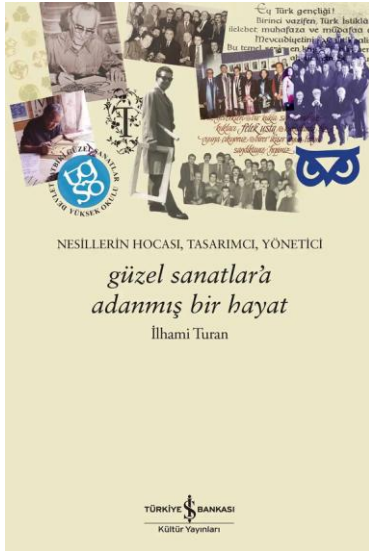

Kitap İncelemesi *Güzel Sanatlar'a Adanmış Bir Hayat*

Yiğit AKDAĞ

ORCID NO: 0000-0002-4361-6011

Araştırma Görevlisi, yigit.akdag@marmara.edu.tr, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi,
Fotoğraf Bölümü, İstanbul.

Turan, İ. (2025). "Güzel Sanatlar"a adanmış bir hayat: Nesillerin hocası, tasarımcı, yönetici. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Prof. Dr. İlhami Turan, Türkiye’de güzel sanatlar eğitimi denildiğinde akla gelen ilk isimlerdendir. Yetiştirdiği binlerce sanatçı, tasarımcı ve çok sayıda akademisyenle “Hocaların Hocası” unvanını fazlasıyla hak eden Turan’ın, ilk baskısı 2025 yılı Ekim ayında yayımlanan son eseri, otobiyografik nitelikteki *Güzel Sanatlar’a Adanmış Bir Hayat: Nesillerin Hocası, Tasarımcı Yönetici* adlı kitaptır.

Bu çalışmada Turan, Türkiye’de eğitim, sanat ve siyaset alanlarında yakın dönemde yaşanan gelişmeleri kendi yaşam deneyimleri ve tanıklıkları ışığında ele almaktadır. Görev aldığı önemli kurumlarda ve çeşitli yönetim kademelerinde edindiği tecrübeleri, içeriden bir gözlemci olarak doğruları ve yanlışlarıyla

değerlendirmekte; aynı zamanda yaşamına dokunan, yakın tarihimizde de iz bırakmış önemli şahsiyetleri saygıyla anmaktadır.

Turan, Türkiye’de güzel sanatlar eğitiminin öncü iki kurumu olan, günümüzdeki adlarıyla Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (o dönemki adıyla Devlet Güzel Sanatlar Akademisi) ve Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nde (o dönemki adıyla Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu) akademik yaşamını sürdürmüştür. Eğitimini Akademi’de tamamlayan Turan, daha sonra hem Akademi’de hem de Tatbiki’de öğretim üyeliği yapmıştır. Bu yönüyle Turan ve bu çalışmanın odağını oluşturan *Güzel Sanatlar’a Adanmış Bir Hayat* adlı eseri, yalnızca Akademi ve Tatbiki’nin değil, aynı zamanda Türkiye’nin eğitim, kültür ve sanat dünyasının da önemli bir belleğini temsil etmektedir.

Başarılı ancak mütevazı kişiliğiyle öne çıkan Turan, eser boyunca yer verdiği alıntılar aracılığıyla düşünce dünyasına ilişkin önemli ipuçları sunmaktadır. Nitekim kitabına, “En önemli şey haddinizi bilmenizdir” (Turan, 2025, s. x) sözüyle başlaması da onun yaşam ve düşünce anlayışını yansıtan dikkat çekici bir tercih olarak değerlendirilebilir.

Eser, yedi ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler sırasıyla “Çocukluk Yıllarım”, “Akademi Günleri”, “Askerlik Dönemi”, “Tatbiki Güzel Sanatlar”, “İş Hayatımdan Hatıralar”, “İstanbul’da Hayatımız” ve “Hayat Hikâyemin Parçası Olmuş İsimler” başlıklarını taşımaktadır.

Ailesi aslen Saraybosna kökenli olan Turan, 1935 yılında Bolu’nun Gerede ilçesinde dünyaya gelmiştir (Turan, 2025, s. 1). Turan, “Çocukluk Yıllarım” başlıklı ilk bölümde doğup büyüdüğü Bolu’nun Gerede ilçesini anlatmaktadır. İlkokul yılları, İkinci Dünya Savaşı (1939-1945) dönemine denk gelmiştir. Turan’ın aktardığına göre bu yıllar, ekmek ve şekerin karneyle temin edildiği, karartmaların sıkça uygulandığı bir dönemdir (s. 6). Ayrıca yazar, çocukluğuna denk gelen yıllardaki yokluk ve yoksulluğun izlerini hâlâ hatırladığını belirtmektedir. Bu dönemin gündelik yaşam koşullarını, “O yıllarda çamaşır ve bulaşık makinesi yoktu, buzdolabı da yoktu. Hoş, buzdolabına ihtiyaç da yoktu” sözleriyle ifade etmektedir (s. 7).

Turan’ın çocukluğuna ilişkin hatıraları yalnızca savaş yıllarının yokluk ve zorluklarından ibaret değildir. O, aynı zamanda çocukluğunun eğlencelerini, oyunlarını ve panayırlarını da canlı bir biçimde hatırlamaktadır. Çocuklar için panayırların önemli bir eğlence alanı olduğunu belirten Turan, bu ortamları şu sözlerle anlatmaktadır: “Çocuklar için panayırdaki atlıkarıncalar, kayık salıncaklar, ‘Allı güllü, yedi türlü!’ diye bağırarak macuncular, pamuk helva satıcıları, niyet çeken tavşanlar, kendisine bisiklet alınamamış veyahut yeni öğrenenler için bisiklet kiralayanlar... Türlü türlü eğlenceler vardı” (Turan, 2025, s. 18). Dönemin çocuk oyunlarına da değinen yazar, “Yakar top, saklambaç, yağ satarım bal satarım, kaydırak, misket, mermer taş oyunları... Tabii her sokakta olduğu gibi futbol da oynanırdı” (s. 20) sözleriyle gündelik yaşamın eğlence kültürünü aktarmaktadır. Ayrıca okul yıllarını hatırlarken, “Okulda da masa tenisi oynamak için sıra

beklerdik. Elbette taşrada çocuk oyunu denilince uçurtma ayrı bir yerdedir” (s. 20) ifadeleriyle dönemin sosyal yaşamına dair ayrıntılar sunmaktadır.

Turan’ın eğitimcilik yolculuğu, öğretmen okulunu tercih etmesiyle başlamıştır. İlerleyen yıllarda kendisinin de mensubu olacağı öğretmenlik mesleğini temsil eden öğretmenleri, onun için önemli birer rol model olmuştur. Bu isimlerden biri olan Edebiyat, Türkçe ve Kompozisyon öğretmeni İsmail Buğdaylı’yı, “Derslerinde müfredat programlarına bağlı kalmaz, güncel konuları ele alır, bizleri düşünmeye, araştırmaya yönlendirir, kalıplaşmış konular üzerinde durmazdı” (Turan, 2025, s. 25) sözleriyle anmakta; böylece öğrencilerini ezberden uzak, sorgulayıcı ve araştırmacı bir anlayışla yetiştiren bir eğitimci portresi çizmektedir.

Turan’ın anılarında dikkat çeken noktalardan biri de Bolu’nun yetiştirdiği devlet adamları, bürokratlar ve eğitimcilerdir. Kendisinin dostları, öğretmenleri ve hemşehrileri arasında devlet kademelerinde önemli görevler üstlenmiş çok sayıda isim bulunmaktadır. Bu duruma değinen Turan, “Bolu, memur, bürokrat ve asker üretme konusunda verimlidir. Çok sayıda devlet katında görev yapmış büyüklerim ve arkadaşlarım olmuştur” (Turan, 2025, s. 32) diyerek, Sayıştay Başkanlığı yapan Servet Şamlı’yı, Anayasa Mahkemesi’nin ilk başkanı Ahmet Boyacıoğlu’nu, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nazmi Karakoç’u, valiler Mustafa Karaer, Erdoğan Şahinoğlu ve Utku Acun’u, ayrıca bankacılık sektöründe önemli görevler üstlenen Turan Kalaycıoğlu’nu örnek göstermektedir.

Turan, yalnızca hemşehrileriyle değil, öğretmenleriyle de gurur duyduğunu belirtmektedir. Öğretmen okulundaki birçok hocasının daha sonra Ankara’da üst düzey görevler üstlendiğini ifade ederek, Özel Okullar Genel Müdürlüğü, Talim ve Terbiye Kurulu üyeliği ve eğitim ataşeliği görevlerinde bulunan İsmet Konuk’u; Gençlik ve Spor Bakanlığı görevini üstlenen fizik öğretmeni Sezai Ergun’u anmaktadır (ss. 35-36). Bunun yanı sıra kendi döneminden ve önceki dönemlerden mezun olan çok sayıda öğrencinin eğitim fakültelerine devam ederek öğretmenlik mesleğine yöneldiğini, bir kısmının ise eğitim yönetiminde önemli görevler üstlendiğini belirtmektedir. Bu çerçevede sıra arkadaşı M. Emin Öztürk’ü de örnek göstermektedir. Turan, öğretmen okulunda tanıdığı arkadaşları ve hocalarıyla her zaman gurur duyduğunu vurgulamakta; onların Cumhuriyet’in ve demokrasinin kökleşmesine, Atatürk ilke ve inkılaplarının yerleşmesine önemli katkılar sağladıklarını ifade ederek bu katkılara tanıklık etmekten onur duyduğunu dile getirmektedir (ss. 35-36).

Turan’ın yaşamı boyunca, tıpkı kendisi gibi Türkiye’nin farklı bölgelerinden gelerek eğitim, bürokrasi, sanat ve iş dünyasında önemli başarılar elde etmiş çok sayıda dostu ve çalışma arkadaşı olmuştur. Bu isimlere ve onların yaşam öykülerine eserin çeşitli bölümlerinde rastlamak mümkündür; ancak özellikle son bölüm olan “Hayat Hikâyemin Parçası Olmuş İsimler”, bu kişilere ayrılmış kapsamlı bir hatıra ve vefa niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle eser, yalnızca Turan’ın bireysel yaşam hikâyesini değil, aynı zamanda Cumhuriyet döneminde eğitim yoluyla yükseliş imkânı bulan bir kuşağın ortak hikâyesini de yansıtmaktadır. Nitekim Turan’ın yaşam serüveni,

Cumhuriyet'in fırsat eşitliği ve sosyal adalet ideallerinin somut karşılıklarından biri olarak değerlendirilebilir.

Turan'ın yaşamında önemli bir yer tutan ve eserin çeşitli bölümlerinde "Hocam!" ifadesiyle andığı Prof. Emin Barın ile tanışması, onun hayatındaki en kritik dönüm noktalarından biri olarak öne çıkmaktadır. Prof. Barın, 3 Temmuz 1954 tarihinde Bolu'ya gerçekleştirdiği ziyaret sırasında Turan'ın yaşamına doğrudan temas etmiştir. Turan, bu karşılaşmayı şu sözlerle aktarmaktadır:

... beni kendisine takdim ettiler: İnsanı ilk nazarda etkileyen, yakışıklı, uzun boylu biriydi. Benim neler yaptığımı sorgu sual etti. Resim, kaligrafi ve cilt çalışmaları yaptığımı, sergi de açtığımı söyleyince 'Getir, göreyim' dedi. Ben de 'Evde efendim' dedim. Bunun üzerine 'Oğlum, burada en uzak ev on dakika mesafededir, git al gel' dedi. Gittim, dosyayı ve ciltleri alıp geldim. Amatörce yaptığım şeylerdi tabii. Ürkekçe bakıyordum. Beğendi, yüreklendirdi. (Turan, 2025, s. 37)

Turan ayrıca, bu görüşmenin ardından yaşanan gelişmeyi şu şekilde aktarmaktadır: "Bu delikanlı okulunu bitirmiş, ne yapacak?' deyince 'Burada onun yapacağı iş çok. Ekonomi öğrenimi görmesini istiyorlar, öyle düşünüyor' cevabı verildi. Emin Hoca ise kesin bir tavırla 'Bundan ekonomist olmaz. Bu çocuk Akademi'ye gelip sanat öğrenimi yapmalıdır. Yoksa yazık olur. Ben dayısı —Tahsin ve dayısının patronları İzzet ve Mehmet İnan'la konuşur, ikna ederim onları' dedi" (Turan, 2025, s. 37).

Turan, Barın Hoca'nın hayatındaki belirleyici rolünü ise "Kaderim, hocam Emin Barın'ın Bolu ziyaretiyle belirlenmiş oluyordu" sözleriyle vurgulamaktadır.

Sonrasında Turan, Akademi'nin sınavlarına girerek başarılı olmuş ve öğrenci olarak eğitime kabul edilmiştir. Söz konusu dönemde Akademi'nin Resim, Heykel, Mimarlık ve Dekoratif Sanatlar olmak üzere dört bölümden oluştuğunu; Dekoratif Sanatlar Bölümü'nün ise Afiş, İç Mimarlık, Tekstil, Seramik ve Türk Süsleme gibi alt alanlara ayrıldığını belirtmektedir (Turan, 2025, s. 47).

Turan, öğrencilik yıllarına ilişkin olarak eğitim düzenini şu sözlerle aktarmaktadır: "Sabahtan Dekoratif Sanatlar öğrencileri birinci sınıfta ortak derslerini yapıyorlardı. Galeride de ortak çalışılırdı. Ders dokuzda başlar, on ikide biter, üç saat sürerdi. Ama isteyen öğleden sonra şöalesinin başına geçer, resim çalışmasına devam ederdi. Öğleden sonraki dersler bir veya ikide başlardı. Daha çok kuramsal derslerdi: Mitoloji, Perspektif, Artistik Anatomi, Eski Türk Sanatları, Sanat Tarihi, Türk Sanatı Tarihi, İnkılap Tarihi, Estetik. İlk sene birinci sınıfta Perspektif vardı, Mimarlık ve Çizgisel Resim vardı. Ondan sonraki yıllarda da çok fazla yoğunluk yoktu" (Turan, 2025, s. 53).

Turan ayrıca, öğrencilerin bir yıllık temel eğitimin ardından ilgi ve eğilimlerine göre atölye seçtiklerini, bu süreçte "galeri" olarak adlandırılan ortak eğitim döneminin sona erdiğini belirtmektedir. Kendi tercihlerine ilişkin olarak ise şunları ifade etmektedir: "Bir yılın sonunda öğrenciler arzu ettikleri eğilimleri doğrultusunda atölyelerini seçerler. Yani galeri bitmiş olur. Şahsen Afiş Atölyesi'ni seçme

eğilimindeydim. O yıl ilk defa öğrenime başlayacak Yazı ve Cilt Atölyesi'ni seçtim. Hocam Emin Barın'ın Almanya'da uzmanlık eğitimini gördüğü bu alan, benim ortaöğrenimden beri ilgi alanımdı" (Turan, 2025, s. 58).

Öğrencilik yıllarında İstanbul'un çeşitli semtlerinde, özellikle Beyoğlu ve çevresinde yoğun vakit geçiren Turan, Akademi'nin atmosferinin yalnızca okul sınırları içinde kalmadığını, şehrin bütünüyle kültür ve sanatla iç içe bir yapıya sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda Akademi'deki bölüm ve atölye çalışmalarının yanı sıra şiir matinerlerinin düzenlendiğini; bu etkinliklere Atilla İlhan'ın da katıldığını, şiir günlerinde şiirlerin okunduğunu ve İlhan'ın şiirlerini hangi atmosferde ve hangi duygusal zeminle kaleme aldığını anlattığını belirtmektedir (Turan, 2025, s. 58).

Turan ayrıca, Beyoğlu'nda dönemin önde gelen kültür ve sanat insanlarıyla karşılaşmanın, yazarları, şairleri, müzisyenleri ve ressamı çeşitli mekânlarda görmenin oldukça olağan olduğunu ifade etmektedir (s. 56). Sirkeci'deki Konyalı ve Borsa lokantalarında ise Cumhuriyet gazetesinin başyazarı Nadir Nadi, Ecvet Güresin, Cevat Fehmi Başkut; Dünya gazetesinden Falih Rıfkı Atay ve Bedii Faik Akın; Ahmet Emin Yalman, Refi Cevat Ulunay ve "Şeyhülmuharririn" Burhan Felek gibi isimlerle sıklıkla karşılaştıklarını aktarmaktadır (Turan, 2025, s. 69).

Bu yoğun entelektüel ortam, 19. yüzyılda Paris'te sanatın farklı disiplinlerinden isimlerin kafe kültürü etrafında bir araya geldiği atmosferi hatırlatmaktadır. Söz konusu kültürel iklim, yakın tarihimizde iz bırakmış sanat ve düşünce insanların şehir yaşamındaki görünürlüğü açısından önemli bir entelektüel zemin oluşturmaktadır.

Turan, Akademi'deki öğrencilik yılları boyunca yeteneklerini geliştirirken, atölye hocalarından yalnızca mesleki becerileri değil, aynı zamanda gelecekte icra edeceği sanat ve tasarım alanının inceliklerini de öğrenmiştir. Bu eğitim yaklaşımı, yalnızca disipline özgü yöntemleri ve üretim süreçlerini değil, aynı zamanda öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmayı ve yol gösterici bir tutum geliştirmeyi de kapsamaktadır. Turan, bu bağlamda hocası Edip Hakkı Köseoğlu'nu şu sözlerle anlatmaktadır:

Edip Hoca'mız, hoca-öğrenci ilişkilerini tartışmasız en iyi kuran kişiydi. Öğrenciyle yiyen içen, eğlenen bir yapıya sahipti. Edip Hoca'yla bir mecliste bulunmamızı büyük bir zevk; bilgi ve deneyimlerinden yararlanmamızı da bir ayrıcalık olarak görüyorum. Büyük bir yetenek sahibi hocamız neşeli, esprili ve renkli bir kişilikti. Sevecen, babacan tavrıyla herkesin sevgi ve muhabbetini kazanırdı. Eleştirilerini müthiş zekâsı, tecrübesi, yeteneği ve espri gücüyle yapar, iyi eğitim almamızın üzerinde ısrarla dururdu. Hoca tashihlerini ve uyarılarını yapar, çalışan öğrenciye moral verir, ilgi gösterirdi. Çalışmayan, aksatan, ilgisiz öğrencilere pek alaka göstermezdi. Şöyle göz ucuyla bir bakar, "Çalış, çalış..." der ve çıkar giderdi. (Turan, 2025, ss. 48-49)

Turan, Köseoğlu'nu hem mesleki hem de pedagojik açıdan kendisine örnek aldığı, öğretme anlayışını şekillendiren önemli hocalarından biri olarak değerlendirmektedir. Takip eden süreçte Turan, öğleden sonra derslerinin olmadığı

zamanlarda hocası Emin Barın'ın Çemberlitaş'taki atölyesine giderek çalışmaya devam etmiş ve kendini geliştirme imkânı bulmuştur. Barın, çeşitli işleri Turan'a havale ederek onun hem deneyim kazanmasını hem de kendi harçlığını çıkarmasını sağlamıştır. Bu süreç, Turan'ın öğrencilik yıllarının son dönemlerinde Barın'ın kendisini yazı derslerinde görevlendirmesiyle devam etmiş; mezuniyetin ardından ise 1958 yılında Akademi'de asistan olarak göreve başlamasıyla sonuçlanmıştır (Turan, 2025, s. 63). Böylece Turan, kendini akademik ve mesleki açıdan kanıtlayarak kariyerinin ilk adımını atmıştır.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Kıvılcım olarak gidecek, alevler olarak döneceksiniz" sözleriyle Avrupa'ya eğitim amacıyla gönderilen öğrenciler arasında yer alan Prof. Emin Barın, Almanya'daki öğrenimini tamamladıktan sonra Türkiye'ye dönerek Akademi'ye öğretim görevlisi olarak atanmıştır (Turan, 2025, s. 227).

Avrupa'ya gönderilen bu ikinci kuşak öğrenci grubu içinde Barın'ın yakın arkadaşı Sait Yada da yer almaktadır. Yada, daha sonra beş arkadaşıyla birlikte Tatbiki Devlet Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nun kuruluşunda görev almıştır (Turan, 2025, s. 98, 227). Bu durum, hem bu kuşak eğitimcilerin hem de Turan'ın ifadesiyle, Cumhuriyet'in hedeflediği nitelikli insan yetiştirme idealinin somut birer sonucu olarak değerlendirilmektedir.

Turan, Emin Barın'ı şu sözlerle anmaktadır:

Emin Barın amblem, logo, monogram, onur belgesi, diploma tasarımları yanında tartışmasız yazı ve kitap cildi uzmanı ve seydasıydı. O kadar çok yapıtta imzası vardır ki! Anıtkabir'in bütün altın varaklı yazıları, Edirnekapi ve Topkapı surlarındaki kapılar, Galata Kulesi'ndeki kitabeler hep onun eserleri arasındadır. (Turan, 2025, s. 229-230)

Ayrıca, hocasının sanat ve kültür anlayışını şu sözlerle aktarmaktadır:

Geçmişimizi inkâr edemeyiz. Değerlerimize sahip çıkmalıyız. Geçmiş, bugüne ve geleceğe ışık tuttuğu müddetçe değerlidir. Geleneksel ile çağdaşlaşmayı çatışma ya da reddetme olarak görmemeliyiz. Çağdaşlık ve modernleşme adına var olan kültürümüzü ve sanatımızı reddetmemeliyiz. Devşirmeciliğe ve kopyacılığa yönelmenin bizi bir yere götürmeyeceğinin, tekrardan öteye geçmeyeceğinin ve bunun sanat ya da tasarım olmayacağına bilincinde olmalıyız. (Turan, 2025, s. 228)

Bu noktada Tatbiki Güzel Sanatlar'a değinmek gerekmektedir. Köy Enstitüleri benzeri bir yaygınlaştırma hedefi taşıyan Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu, Almanya'daki Bauhaus eğitim modeli esas alınarak kurulmuş ve 1957 yılında İstanbul Beşiktaş Akaretler'de öğretime başlamıştır (Turan, 2025, s. 110). Okul bünyesinde Dekoratif Resim, Grafik Sanatlar, Seramik, Tekstil Sanatları ile Mobilya ve İç Mimarlık olmak üzere toplam beş bölüm bulunmaktadır (Turan, 2025, s. 90). 1982 yılında Yükseköğretim Yasası kapsamında Marmara Üniversitesi'ne bağlanan kurum, 1986'da Beşiktaş'tan Acıbadem yerleşkesine taşınmıştır. Günümüzde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde Resim, Grafik, Seramik-Cam,

Tekstil, İç Mimarlık, Endüstri Ürünleri Tasarımı, Heykel, Geleneksel Türk El Sanatları, Film Tasarımı, Fotoğraf, Temel Sanat Eğitimi ve Müzik olmak üzere on iki bölümle eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir (Turan, 2025, s. 90).

Dönemin Tatbiki Müdürü Hayrullah Örs -ki kendisi aynı zamanda İlhami Turan'ın hocası Emin Barın'ın da hocasıdır- İlhami Turan'ı makamına davet ederek Yazı ve Cilt-Kartonaj derslerinde kadrolu olarak görev almasını teklif etmiştir. Turan, askerlik hizmetinin ardından bu konuyu değerlendirebileceğini belirtmiş; askerlik sonrası 1961-1962 öğretim yılında Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda göreve başlamıştır (Turan, 2025, s. 90).

Turan, yükseköğretim kurumlarındaki ilk eğitici deneyimini Akademi'de, ikinci deneyimini ise Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda gerçekleştirmiştir (Turan, 2025, s. 113).

Turan, 1982 yılında yürürlüğe giren Yükseköğretim Kanunu ile birlikte Tatbiki'nin Güzel Sanatlar Fakültesi'ne dönüştüğünü, Akademi'nin ise Mimar Sinan Üniversitesi'ne bağlandığını belirtmektedir. YÖK sistemine geçişle birlikte unvan tartışmaları, intibak süreçleri ve kurumsal yapının değişmesi gibi gelişmelerin eğitim ortamını köklü biçimde dönüştürdüğünü ifade etmektedir. Bauhaus anlayışıyla kurulan bu kurumun akıbetini Köy Enstitüleri'ne benzeten Turan, bu dönüşüm süreci sonucunda 25 yıllık eğitim hayatının sona erdiğini vurgulamaktadır (Turan, 2025, s. 115).

Turan'ın yaşamındaki önemli isimlerden biri de, öğretmen okulundan dönem arkadaşı olan Avni Akyol'dur. Devletin çeşitli kademelerinde görev almış; müsteşarlık, Kültür Bakanlığı ve daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı gibi önemli sorumluluklar üstlenmiştir (Turan, 2025, s. 36). Birçok düşünür, gazeteci, akademisyen ve eğitmeniye göre Hasan Âli Yücel'den sonra en başarılı Milli Eğitim Bakanı olarak değerlendirilen Akyol, bu yönüyle de dikkat çekmektedir (Turan, 2025, s. 235).

Akyol, Milli Eğitim Bakanlığı döneminde Turan'dan bakanlığa danışmanlık yapmasını ve ders kitaplarının tasarımlarına ilişkin görüş bildirmesini istemiştir (Turan, 2025, s. 122).

Sanat eğitimi alanında önemli atılımlar gerçekleştiren Avni Akyol'un bıraktığı en önemli miraslardan biri, güzel sanatlar liselerinin açılmasıdır. Turan, bu süreci şu sözlerle aktarmaktadır: "İlk olarak İstanbul'da 16 Ekim 1989 tarihinde eğitime açılan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, üç ayda tamamlanan hazırlık çalışmaları temposu ile Milli Eğitim tarihimizde ender görülen olaylardan biri olarak mutlaka anılacaktır" (Turan, 2025, s. 126).

Turan'ın belirttiğine göre, İstanbul'da açılan ilk Güzel Sanatlar Lisesi'nin ismi daha sonra yerinde bir kararla Avni Akyol Güzel Sanatlar Lisesi olarak değiştirilmiştir (Turan, 2025, s. 129).

Öte yandan, oğlu Can Yücel'in ifadesiyle "Çağın En Güzel Gözlü Maarif Müfettişi" olarak anılan Hasan Âli Yücel de, İlhami Turan'ın yaşamında önemli bir yere sahip figürlerden biri olarak öne çıkmaktadır.

Yazar, şair, reformist, felsefeci, siyaset ve devlet adamı kimlikleriyle öne çıkan Hasan Âli Yücel'in yedi yıllık Millî Eğitim Bakanlığı dönemi, Türk millî eğitim tarihinin "altın çağı" olarak nitelendirilmektedir. Turan, bu dönemde gerçekleştirilen hizmetleri Köy Enstitüleri'nin ve konservatuvarların kuruluşu, UNESCO'ya üyelik, üniversite kanununun çıkarılması, dünya edebiyatından yapılan çeviriler ile sözlük ve ansiklopedi çalışmaları gibi önemli adımlarla örneklemiştir. Bu reformlar sayesinde halkın dünya edebiyatı, tarihi, düşünürleri ve eserleriyle tanışmasının sağlandığını ifade etmektedir (Turan, 2025, s. 218).

Turan, Hasan Âli Yücel ile 1957 yılında hocası Emin Barın'ın Çemberlitaş'taki atölyesinde tanıştığını, bu tanışıklığın zamanla gelişerek Yücel'in ev ziyaretleri ve çeşitli buluşmalarla daha da pekiştığını ve aralarındaki dostluğun Yücel'in vefatına kadar sürdüğünü belirtmektedir (Turan, 2025, s. 219). Bu süreci Turan şu sözlerle aktarmaktadır:

Ankara'da bulunduğum sürede kültür ve sanat faaliyetlerini mümkün oldukça takip ediyordum. Bir şans eseri, Emin Barın Hoca'nın atölyesinde tanışma şansına eriştiğim değerli devlet adamı, eğitimci, Cumhuriyet'in bir devrine Milli Eğitim Bakanı olarak damgasını vurmuş merhum Hasan Âli Yücel'in çeşitli söyleşilerine, dost meclislerine fırsatım oldukça katılıyordum. Hasan Âli Yücel zaman zaman evine davet ediyordu. Evi de Çalışma Bakanlığı'nın karşısındaki caddede, bir kısmı ahşap bir kısmı kâğır, iki katlı bir evdi. Bu arada ölümünden sonra Türk Tarih Kurumu tarafından 1961 yılında basılan *Allah Bir* kitabının kapak tasarımını da yapıp o yıllarda hazırlamıştım ki, sene 1959'du. (Turan, 2025, s. 87)

Pek çok kişi tarafından "Atatürk'ü en iyi anlayan kişi" olarak nitelendirilen Hasan Âli Yücel, farklı söyleşilerde Atatürk'ün "Türk milleti ne zaman kendini kurtulmuş sayabilir?" sorusuna, "Paşam, Türk milleti ne zaman kurtarıcı arama ihtiyacını duymayacak hâle gelirse o zaman kurtulmuş olur" şeklinde yanıt vermiştir. Bu cevaba istinaden Atatürk'ün, "Hepiniz enteresan fikirler söylediniz. Fakat bu Yücel'in ileri attığı, üzerinde bizi derinden düşündürmeye değer bir fikirdir" dediği aktarılmaktadır (Turan, 2025, s. 220).

Kendisini Atatürkçü olarak tanımlayan Turan'ın (Turan, 2025, s. 301) yaşamı ve kariyeri, bu bağlamda bir Cumhuriyet kazanımı olarak değerlendirilebilir. Bu vurgu önemlidir; zira Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Kimsesizlerin kimsesi Cumhuriyet" ifadesi, burada somut bir karşılık bulmaktadır. Cumhuriyet, yalnızca bir yönetim biçimini değil, aynı zamanda bir sosyal adalet idealini de temsil etmektedir. İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerin yanı sıra Bolu gibi daha küçük bir şehirden yola çıkan Turan, alanında önemli kurumlarda ve üst düzey görevlerde bulunmuştur. Kendi kuşağının düşünsel yönelimini ve bu kuşağın ülkeye bakışını ise şu sözlerle açıklamaktadır:

Ülke sevgisi ve ülke dertleriyle hemdert olmak bizim nesle aşılarmıştır. Nasıl bir sistemle, hangi metotla bu duygu ve sorumluluk bize verildi, izah edemiyorum. Ülke sevgisiyle borçlu olduğumu hayatım boyunca unutmadım; bilerek ve isteyerek yaşadım. Eğitimci olarak ülke sevgisi ve ilkelerinde hiçbir zaman karşılık beklemedim ve beklenemez. (Turan, 2025, s. 301)

Sonuç olarak, *Güzel Sanatlar'a Adanmış Bir Hayat* yalnızca Prof. Dr. İlhami Turan'ın bireysel yaşam öyküsünü değil, aynı zamanda Türkiye'de sanat eğitiminin kurumsallaşma sürecini, Cumhuriyet'in kültür politikalarını ve bu süreçte yetişen kuşakların ortak hafızasını da görünür kılan bir metin niteliği taşımaktadır. Turan'ın Akademi ve Tatbiki ekseninde şekillenen akademik ve mesleki deneyimi, dönemin önemli eğitimcileri, sanatçıları ve devlet adamlarıyla kurduğu ilişkiler aracılığıyla geniş bir tarihsel ve kültürel bağlam içinde anlam kazanmaktadır. Bu yönüyle eser, Türkiye'nin yakın dönem sanat ve eğitim tarihine ışık tutan önemli bir kaynak olarak değerlendirilebilir.